Energiaselvitys / Kaija Niskala

25.5.2021

Talousvaliokunta

HE 87/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista

Fingrid Oyj:n lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi energian alkuperätakuista ja lausumme alla seuraavaa.

Fingrid Oyj (Fingrid) vastaa tällä hetkellä sähkön alkuperätakuurekisterin palvelusta. Fingrid on eriyttänyt tämän tehtävän täysin omistamalleen tytäryhtiölle Finextra Oy:lle (”Finextra”). Hoitamalla sähkön alkuperätakuun rekisterin ylläpitoon liittyvät tehtävät Finextran kautta kyetään eriyttämään julkisen palvelun kustannukset varsinaisten kantaverkon tehtävien kustannuksista ja varmistamaan Fingridin eri toimintojen läpinäkyvyys ja valvonta.

1 Motiva Oy alkuperätakuurekisterin ylläpitäjäksi

Fingrid kannattaa järjestelyä, jossa alkuperätakuiden sähköisestä rekisteristä vastaisi yksi kansallinen toimija, joka hallinnoisi kaikkia uusiutuvan energian direktiivin edellyttämien energiamuotojen alkuperätakuita. Yksi rekisterin ylläpitäjä mahdollistaisi sen, että markkinatoimijat voisivat hallinnoida alkuperätakuitaan yhden sopimusosapuolen kanssa ja siten maksaa vain yhden rekisterin ylläpitäjän kustannukset tilanteissa, joissa markkinatoimija toimii usealla uusiutuvan energian markkinalla. Tällä myös vältettäisiin ongelmatilanteet, joita syntyy energiamuotojen konversiotilanteissa, kun esimerkiksi uusiutuva sähkö muunnetaan uusiutuvaksi vedyksi. Yhdellä rekisterin ylläpitäjällä on myös parhaat edellytykset toimia hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla kansainvälisesti; hoitaa alkuperätakuisiin liittyvät rekisterin ylläpitäjän kansainväliset yhteistyövelvoitteet ja varmistaa koko Suomen edut parhaalla mahdollisella tavalla.

Osaamisen ja hallinnoinnin kannalta paras ratkaisu kaikkien uusiutuvan energian direktiivin edellyttämien energiamuotojen alkuperätakuiden rekisterin ylläpitäjäksi on Fingridin näkemyksen mukaan Motiva Oy, joka on valtion täysin omistama yhtiö ja jonka toimialana on kestävä kehitys. Fingrid on valmis avustamaan ja myötävaikuttamaan sähkön alkuperätakuiden osaamisen ja rekisterin siirrossa Motivalle.

Alkuperätakuiden rekisterin ylläpitäjinä toimii nykyisin hyvin erityyppisiä organisaatioita. Euroopan muissa jäsenmaissa rekisterin ylläpitäjinä toimivat joidenkin kantaverkkoyhtiöiden ohella mm. valtionhallinnon eri organisaatiot mukaan lukien regulaattorit tai markkinapaikkaa ylläpitävät tahot, jotka kaikki saavat tuotantolaitosten mittaustiedot mittausvastuullisilta. Voimassa olevan lain perusteluissa rekisterinpitäjän tehtävät määrättiin aikanaan Fingridille, koska Fingridillä katsottiin olevan synergiaa

kaikkien voimalaitosten sähköntuotannon mittaustietojen hyödyntämisessä. Tämä perustelu ei pidä enää paikkaansa esitetyssä laajuudessa taseselvityksen siirryttyä pois Fingridistä vuonna 2017 pohjoismaiseen taseselvitysyhtiöön eSett Oy:öön. Mittaustietojen synergiaedellytystä ei tue myöskään yllä mainittu rekisterin ylläpitäjien lista, joka osoittaa sen, miten muissa jäsenmaissa tehtävä on vastuutettu.

2 Fingrid Oyj on kaupallisesti toimiva julkinen osakeyhtiö

Oikeusministeriön hallituksen esityksestä antamassa lausunnossa on kiinnitetty huomiota alkuperätakuupalvelun tehtävän taloudellisen tuoton rajoittamiseen. Oikeusministeriö on myös esittänyt, että alkuperätakuupalvelun tulisi olla maksuperäistä liiketoimintaa. Alkuperätakuurekisterin ylläpito on julkisen palvelun tehtävä, mutta siihen liittyy aina selkeä liiketaloudellinen riski rekisterin ylläpitäjälle. Markkinatoimijat käyttävät sähkön alkuperätakuupalvelua ainoastaan, mikäli se on heidän oman liiketoimintansa kannalta hyödyllistä ja kannattavaa. Johtuen lakivelvoitteesta rekisterin ylläpitäjän tulee kuitenkin ylläpitää sähköistä rekisteriä ja palvelun valmiutta riippumatta siitä, onko alkuperätakuille kysyntää tai palvelulle yhtään maksajaa. Yksityiselle rekisterin ylläpitäjälle liiketoiminnan volyymiriski on erittäin suuri. Liiketoiminnan pienentyessä kiinteät kustannukset säilyvät käytännössä ennallaan, mikä johtaa toimijoiden maksujen nousuun ja siten edelleen pienentää kiinnostusta alkuperätakuiden markkinaan. Nykyisellään sähkön alkuperätakuun rekisteripalvelujen kysyntä on Suomessa voimakkaasti keskittynyttä, mikä entisestään lisää liiketoimintariskiä. Näin ollen alkuperätakuupalvelutehtävää (sähkön tai minkään muunkaan energiamuodon osalta) ei voida osoittaa kaupallisesti toimivalle yhtiölle, jolla on useampi omistaja siten, että se olisi maksuperusteista liiketoimintaa.

Oikeusministeriö on lisäksi lausunut siitä, miten alkuperätakuupalvelu voitaisiin sallia järjestettävän tehtävään osoitetussa yhtiössä. Fingrid on kaupallisesti toimiva julkinen osakeyhtiö, jolla on valtion 53 % osakeomistuksen lisäksi myös muita osakkeenomistajia. Mikäli Fingrid määrätään jatkamaan sähkön alkuperätakuurekisterin ylläpitäjänä, on Fingridin asiakkaiden ja omistajien kannalta tärkeää, että tällainen laissa määrätty julkisen hallinnon tehtävä voidaan läpinäkyvästi erottaa yhtiön muusta liiketoiminnasta. Näin toimimalla voidaan varmistaa asiakkaiden luottamus siihen, että kantaverkkopalvelusta perittävä maksu perustuu ainoastaan kantaverkkotoimintaan liittyviin investointeihin ja kuluihin. Tästä syystä alkuperätakuupalvelun tehtävien järjestäminen siten, että se voidaan sijoittaa täysin omistettuun tytäryhtiöön, tulee olla jatkossakin mahdollista. Niin ikään tehtävän hoitamisesta on taloudellisen sääntelyn periaatteiden mukaisesti voitava saada toteutuneiden kustannusten lisäksi kohtuullinen tuotto, koska siihen sisältyy liiketoimintariski, kuten on aiemmin selostettu.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi